

Procés participatiu sobre l'espai de menjador escolar

Informe de la sessió de debat
del 20 de juny de 2019 a Barcelona

Dia: 20 de juny de 2019

Hora: 17:00 a 19:30

Lloc: Carrer de l'Escar, 6-8 - 08039 Barcelona

La dinamització i l'elaboració dels informes de seguiment és a càrrec de DEP Institut.

1. PRESENTACIÓ DEL PROCÉS

El Departament d'Educació impulsa un debat de país entre tots els agents implicats per tal d'establir conjuntament com volem que sigui l'espai de migdia dels centres educatius. La voluntat és generar un marc d'interès col·lectiu, no individual, per tal de construir plegats i democràticament el projecte educatiu de l'espai de migdia, tenint en compte els seus aspectes educatius, alimentaris i de servei.

El Departament d'Educació vol construir un model d'èxit i de qualitat de l'espai de migdia dels menjadors escolars a tots els centres del país a través d'un debat –obert i sincer amb tothom–, per tal de generar un consens ampli sobre com ha de ser l'espai de migdia i com s'integra dins del projecte educatiu del centre, tot establint, si cal, indicadors i objectius.

Per aquest motiu, s'inicia el present procés participatiu que permetrà definir, entre tots els agents implicats, com volem que sigui l'espai de migdia dels menjadors escolars.

La voluntat del Departament passa per incorporar totes les perspectives i tots els actors en el sí del procés participatiu perquè aportin propostes que facin de l'espai de migdia un model d'excel·lència i que ens permetin assolir un consens el més ampli possible per construir plegats la qualitat educativa, alimentària i de servei de l'espai de migdia.

El Departament posa sobre la taula documentació d'interès de la comunitat educativa i dels departaments de Salut i d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, donant retorn de l'històric treballat i de la situació en què ens trobem.

El procés participatiu està dividit en diverses fases. La primera fase, compresa entre maig i juliol, consistirà en un debat amb el sector, a través de sessions territorials –un mínim de 10–. Les entitats i organitzacions que internament vulguin participar del procés podran organitzar la seva pròpia sessió autogestionada i fer-nos arribar les seves propostes. En acabar aquesta fase el Departament d'Educació presentarà unes primeres conclusions del procés participatiu.

La segona fase, que es desenvoluparà durant la tardor per ajustar-se millor al calendari escolar, està adreçada als centres educatius, perquè a través de sessions autogestionades, incorporin la visió dels infants com a protagonistes de l'espai de migdia.

Així mateix, al llarg de tot el procés es podrà participar en el debat fent aportacions en línia en aquest portal.

Finalment, el Departament presentarà els resultats i el tancament del procés participatiu amb les conclusions definitives. En aquest moment també s'argumentaran els motius pels quals s'han incorporat o no les propostes rebudes, i es comunicarà per diferents canals a tots els agents implicats en el procés participatiu.

2. OBJECTIUS

Objectius generals:

- Tenir un **debat plural** en què es contrastin les diferents visions al voltant del model de menjadors escolars.
- **Definir les característiques** que hauria de tenir el model de **menjadors escolars**.
- **Proposar mesures** per assolir aquestes característiques, que estiguin dins els límits del debat, per a la seva eventual incorporació en diferents polítiques públiques (plans, manuals, pressuposts...).

Els eixos a debatre són 3:

- **L'espai de migdia en el projecte educatiu de centre.**
- **L'alimentació a l'espai de migdia.**
- **La qualitat i el model de gestió del servei de l'espai migdia.**

3. PROGRAMA DE LA SESSIÓ

1. Benvinguda i presentació de la sessió (plenari)(15')
2. Debat en grups (2 grups) (2h)
3. Conclusions, cloenda i qüestionari d'avaluació (plenari) (15')

4. DESENVOLUPAMENT DE LA SESSIÓ

A la primera part de la sessió la Directora de l'Àrea d'Innovació, Programes i Formació del Consorci d'Educació de Barcelona Marta Comas, dona la benvinguda als assistents i presenta els objectius del procés participatiu, seguidament la representant de la Sub-direcció General de Participació Ciutadana, Laura Suñé, presenta la metodologia i els diferents canals de participació.

A la segona part de la sessió, els assistents es distribueixen en dos grups de treball prèviament definits on es debaten els tres eixos establerts en el procés. En una primera part els participants argumenten punts forts i febles de l'actual model i a la segona part dinamitzats pel moderador es passen a debatre els tres eixos vertebradors del procés: 1) L'espai de migdia en el projecte educatiu de centre; 2) L'alimentació a l'espai de migdia i 3) La qualitat del servei de l'espai de migdia. En aquest sentit, cada grup escull un portaveu que resumirà els consensos i dissensos derivats del debat.

Finalment, es reagrupen els assistents en sessió plenària, els portaveus posen en comú les noves propostes de criteris, es debaten i es realitza la

cloenda amb el compromís d'enviar l'informe de la sessió als assistents i se'ls demana que omplin un breu qüestionari d'avaluació sobre la sessió.

5. PARTICIPANTS

A la sessió hi assisteixen 22 participants pertanyents a les següents entitats:

Entitats
AMPA Sedeta
AFA Escola Turó del Cargol
Consell Comarcal del Garraf
Justícia Alimentària (2)
FaPaC
AFA Patronat Domènech
Àgora Educa
AMPA Escola El Sagrer
Plataforma Educació Poblenou
AFA Escola Fort Pienc
Confederació Cristiana d'Associacions de Pares i Mares d'Alumnes de Catalunya (CCAPC)
AMPA JM Sant Gervasi
AFA Escola Encants
FaPaC
Associació Educativa Nou Quixalles
AMPA Balta i Elias (2)
Escola Mallorca
Escola Pia Catalunya
F. Roca, S.L
AFA Turó del Cargol
Assemblea Groga de Gràcia
AMPA Parc Ciutadella

6. CONCLUSIONS DEL DEBAT

Eix I: L'espai de migdia en el projecte educatiu de centres

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
<p>Espai de migdia com a espai d'aprenentatge</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Coincideixen en concebre l'espai de migdia com un espai d'aprenentatge i emfasitzen que cal que es reconegui com a espai educatiu. - Els principals aprenentatges destacats a treballar a l'espai de migdia: <ul style="list-style-type: none"> · Hàbits d'autonomia: relacionats amb l'alimentació (menjar, parar i desparar la taula, etc.) i la higiene. · Hàbits d'alimentació saludable i salut. · Hàbits de relació social, convivència i gestió de conflictes. · Aprenentatge de valors. · Educació ambiental: aprenentatge relacionat amb el reciclatge i el no malbaratament del menjar. · Capacitat d'autonomia en la presa de decisions i d'autogestió en el temps de lleure i del menjador.
<p>Espai de migdia com a espai de lleure i descans</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Assenyalen que l'espai de lleure ha d'estar en consonància amb el projecte educatiu de l'escola, però aporten diferents matisos o visions: <ul style="list-style-type: none"> · Estan d'acord que totes les activitats desenvolupades, sigui joc lliure o dirigit, han de respondre a una organització i tenir una intencionalitat educativa. · En relació al tipus d'activitats, alguns aposten més pel joc lliure, mentre que altres consideren que s'han d'oferir activitats dirigides. En aquest sentit, alguns assenyalen que la realització d'activitats extraescolars durant el temps de migdia crea segregació entre l'alumnat i per això els hi sembla poc convenient.

<p>Espai d'interacció/ cohesió/ inclusió</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Consideren que s'han de posar els recursos perquè l'alumnat amb necessitats educatives especials pugui gaudir de l'espai de migdia i es pugui parlar d'escoles inclusives. S'apunta que aquests recursos els ha de finançar i gestionar l'administració pública.
<p>Vinculació de l'espai de migdia al projecte educatiu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Destaquen que és necessària la integració entre el projecte educatiu de centre i l'espai de migdia. Per millorar l'actual situació proposen: <ul style="list-style-type: none"> · Integrar el projecte de migdia dins del projecte educatiu. · Que es configuri un únic equip educatiu per temps lectiu i de migdia o que el personal del temps de migdia estigui integrat en l'equip del centre. Per exemple que rebi els mateixos cursos de formació que el professorat. En aquest sentit, també afegeixen que és necessari millorar les condicions laborals i l'estabilitat del personal del temps de migdia. · Disposar de la figura d'un tècnic específic per l'espai de migdia amb coneixements sobre alimentació saludable, salut, pedagogia, educació en el lleure, gestió d'equips, lideratge, etc. · Disposar dels recursos de personal de l'horari lectiu (per ex.: vetlladors). · Que el temps lectiu i el de migdia depenguin del mateix òrgan i es regeixin per les mateixes lleis, o que el personal surti de la borsa de treball del Departament d'Educació. - La coordinació entre el personal educador de l'espai de migdia i el personal del centre, així com la implicació de la direcció es consideren necessàries per aconseguir que l'espai de migdia sigui un espai educatiu.

Eix II: L'alimentació a l'espai de migdia

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Menú i procedència dels aliments	<ul style="list-style-type: none"> - En relació al tipus o procedència dels aliments coincideixen que cal apostar per: <ul style="list-style-type: none"> · Aliments saludables seguint les recomanacions de les guies de l'Agència de Salut Pública de Catalunya (ASPCAT). · Aliments de proximitat. · Aliments de temporada, producte fresc. - Respecte als productes ecològics, valoren la seva introducció excepte en els casos en què el producte ecològic no compleix el criteri de proximitat.
Resposta a les necessitats específiques	<ul style="list-style-type: none"> - Estan d'acord en donar resposta a necessitats específiques, ja sigui per motius de salut (al·lèrgies, intoleràncies, etc.), religiosos o ètics. - Alguns opinen que cal revisar el preu del menú tenint en compte que actualment s'atenen les diferents necessitats específiques i que això incrementa els requeriments de recursos de personal i d'espai.

Eix III: La qualitat i el model de gestió del servei a l'espai de migdia

Principals idees exposades als grups:

Idea principal	Aportacions
Indicadors de qualitat del servei/criteris proveïdors	<ul style="list-style-type: none"> - En alguns casos es parla de possibles criteris de qualitat, entre els quals destaquen: <ul style="list-style-type: none"> · Menjar de qualitat i menús que segueixin les recomanacions de les guies (ASPCAT). · Les ràtios. · Projecte educatiu i de lleure a l'espai de migdia. · Alimentació de proximitat i sostenible, reduint plàstics. · Formació del monitoratge i del personal de cuina. S'apunta que aquesta formació estigui finançada per l'administració. · Espai que fomenti l'economia del territori. · Participació de la comunitat educativa, transparència i control o supervisió.
Cuina pròpia	<ul style="list-style-type: none"> - Valoren positivament disposar de cuina pròpia perquè ho associen a alimentació més saludable i satisfactòria. Recolzen aquesta afirmació amb un estudi realitzat a les escoles en què els infants puntuen més alt els menjadors en què hi ha cuina pròpia.
Accessibilitat al servei/beques	<ul style="list-style-type: none"> - En general, defensen la gratuïtat del temps de migdia, ja que consideren que s'ha de garantir el dret a l'alimentació i per tant l'accessibilitat al servei a tot l'alumnat. - Alguns participants opinen que l'alumnat de secundària també ha de tenir accés al menjador. - En relació a la gestió de les beques assenyalen que: <ul style="list-style-type: none"> · Cal assegurar que el sistema de beques garanteixi l'accés a tot l'alumnat, mentre no hi ha gestió i finançament públic. · Cal que s'asseguri el pagament amb puntualitat, no és factible esperar 90 dies.
Espai físic	<ul style="list-style-type: none"> - Defensen que els menjadors han de complir uns criteris mínims com: <ul style="list-style-type: none"> · Disposar d'espai suficient per al volum d'alumnat. · Estar equipats per reduir la contaminació acústica.

<p>Perfil del personal educador i ràtios</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Quant a la formació del personal educador, es posen de manifest diferents idees: <ul style="list-style-type: none"> · Formació pedagògica en la resolució de conflictes. · Formació per atendre a l'alumnat amb necessitats educatives especials. · Formació en temes d'alimentació. · Alguns proposen que es creï un cicle formatiu de grau mig específic en la formació d'educadors de l'espai de migdia. - En aquest sentit, consideren que també cal millorar les condicions econòmiques i l'estabilitat laboral d'aquests professionals. Creuen que és necessari ampliar la jornada laboral perquè hi hagi temps per la PRA (Preparació Realització i Avaluació) i espais de coordinació. Una altra possibilitat assenyalada per alguns és ampliar la jornada laboral perquè desenvolupin altres activitats al centre (acollida, extraescolars). Alguns matisen que aquestes millores haurien d'anar a càrrec de l'administració pública, no de les famílies. - Alguns consideren que a l'espai de migdia hi ha d'haver un equip de professionals multidisciplinaris perquè no es pot exigir al personal educador d'aquest espai coneixements tan específics. Els àmbits que requereixen la participació d'altres professionals són: temes de salut – en aquest cas proposen una infermera escolar-, intervenció en casos d'assetjament escolar, atenció a necessitats educatives especials, etc. - En relació a les ràtios del personal educador, alguns fan proposta de mínim i màxim: <ul style="list-style-type: none"> · P3: 1:12 - 1:15. · P4-P5: 1:15 - 1:18 · 1r i 2n Primària: 1:18 - 1:20 · 3r i 4t Primària: 1:20 · 5è i 6è Primària: 1:20 - 1:25. · Secundària: 1:30 - 1:35. - En altres casos no s'especifiquen ràtios concretes, però es fan algunes consideracions: <ul style="list-style-type: none"> · Comptabilitzar el personal per atendre l'alumnat amb necessitats educatives especials fora de les ràtios generals. · Alguns participants proposen unificar ràtios en horari lectiu, espai de migdia i activitats
---	--

	<p>extraescolars, mentre que altres consideren que les ràtios han de dependre del tipus d'activitat, per exemple baixar les ràtios durant el lleure per secundària respecte a l'hora del menjador.</p>
<p>Intervenció/Rol dels agents</p>	<ul style="list-style-type: none"> - En relació a la gestió de l'espai de migdia, es defensen dos models: <ul style="list-style-type: none"> · Titularitat, gestió i finançament únicament públics. Es proposa una internalització del servei evitant la seva externalització mitjançant l'aplicació de la "Llei de contractació de serveis a les persones" i les licitacions. · Coexistència de diferents models de gestió, de manera que el centre decideixi quin estament s'encarrega de la gestió en funció de les pròpies característiques o preferències. - En qualsevol d'aquestes dues situacions es defensa que l'equip directiu, docent o l'AMPA tingui poder de decisió sobre l'espai de migdia des d'una aproximació democràtica. Una de les fórmules pot ser la creació d'una comissió de menjador mixta. - Assenyalen que la coordinació entre tots els agents és necessària. Destaquen en especial la rellevància de la coordinació entre personal educador i professorat. També proposen la coordinació entre el Departament d'Educació i el Departament d'Agricultura. - En relació al model de contractació aposten per un model que afavoreixi la gestió de proximitat, que beneficiï l'empresa local. - Afirmen que el model de gestió ha de preveure recursos per fer el seguiment o supervisió del servei i aplicar sancions per incompliments. Alguns defensen que el responsable de la supervisió ha de ser l'administració i altres consideren que la comissió mixta podria desenvolupar aquest rol. En aquest sentit com a control de qualitat, es considera positiva la implantació del PReME. - Hi ha acord en què l'administració ha de tenir un paper regulador, en temes com: <ul style="list-style-type: none"> · La titulació o formació del personal educador de l'espai de migdia, dels vetlladors i del personal de cuina. · Les ràtios del personal educador, vetlladors

	<p>i personal de cuina.</p> <ul style="list-style-type: none"> · L'alimentació. Posen èmfasi en el fet que ha d'establir uns criteris mínims d'obligat compliment. · Vinculació de l'espai de migdia al projecte educatiu del centre i regular hores de coordinació del personal educatiu. · Revisió del preu i especificar quina part es dedica a les diferents partides (alimentació, activitats, educadors, vetlladors, etc.). En algun cas, es proposa establir un preu mínim per la part de l'alimentació que no hauria de ser inferior a 1,20 € amb una forquilla fins a 1,80 €. · Procés de supervisió que estigui regulat i establert. · Establiment de criteris mínims de qualitat per evitar desigualtats.
--	---

Altres punts tractats durant el debat no directament relacionats amb el model del migdia

Idea principal	Aportacions
Definició d'un model base	- S'assenyala que falta un model de partida a partir del qual reflexionar.
Millores en el procés participatiu	- Proposen algunes millores en relació al procés participatiu: <ul style="list-style-type: none"> · Afegir un eix específic sobre el model de gestió per tal de donar visibilitat a l'aspecte que més preocupació crea.

7. RESULTATS DEL QÜESTIONARI D'AVALUACIÓ DE LA SESSIÓ

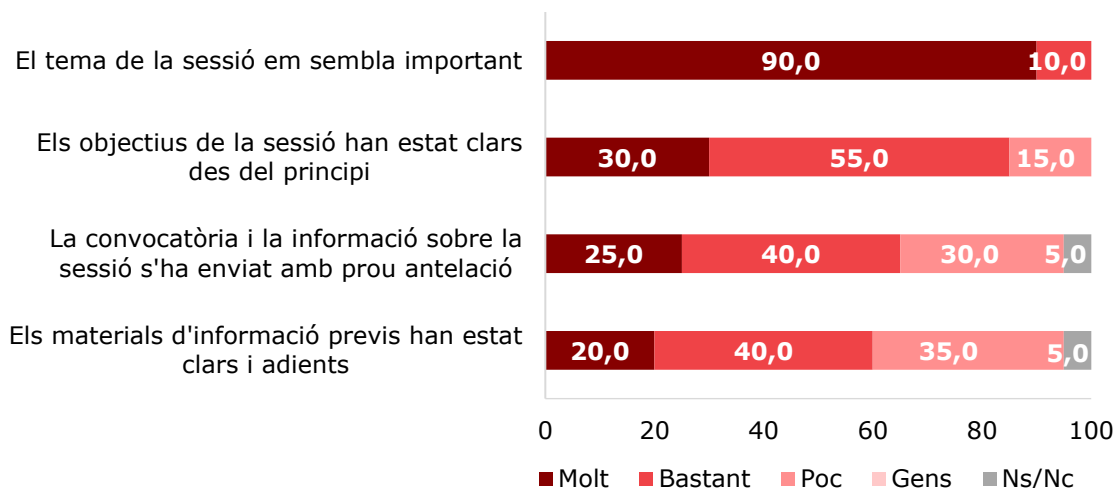
En aquest apartat es presenten els resultats de les enquestes d'avaluació realitzades al final de la sessió del 20 de juny a Barcelona. Varen respondre l'enquesta 20 dels 22 assistents a la sessió.

L'avaluació s'ha realitzat mitjançant un qüestionari anònim que consta de dues parts, una primera part de perfil dels assistents i una segona part on s'inclouen una sèrie d'enunciats, formulats en positiu, i es demana als assistents que valorin el seu grau d'acord amb els mateixos. Per tant, aquells que assenyalen les opcions de "molt" i "bastant" mostren una visió positiva dels diferents aspectes i els que assenyalen les opcions de "poc" o "gens" una visió negativa o de manca d'adequació.

En general, la valoració de la preparació de la sessió és satisfactòria. L'aspecte més ben valorat és la importància del tema de la sessió (el 90,0% dels participants està molt d'acord amb l'enunciat). En segon lloc se situa, la claredat dels objectius de la sessió des del principi.

L'enviament de la convocatòria amb prou antelació i la claredat i l'adequació dels materials d'informació previs, són els aspectes on es posa de manifest més descontent per aproximadament un terç dels participants (6 i 7 persones respectivament que representen el 30,0% i 35%).

Valoració de la preparació de la sessió (% acord)

Base: 20 participants

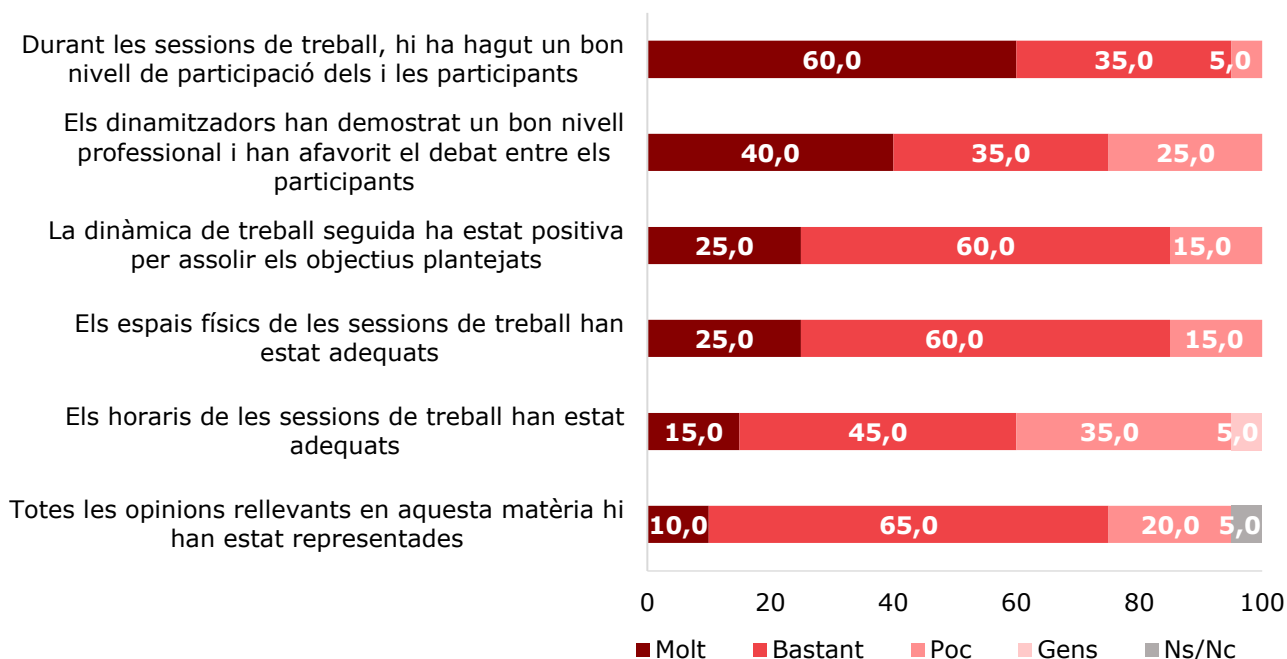
La valoració relativa a l'execució de les sessions és molt bona pel que fa al bon nivell de participació.

També perceben de manera bastant positiva la dinàmica de treball seguida per assolir els objectius i l'adequació dels espais físics, el 85% es mostra satisfet.

El 75% considera idonis la professionalitat de les dinamitzadores i la representació de totes les opinions, tot i que entre 4 i 5 participants no ho consideren així.

Pel que fa a l'adequació dels horaris, tot i que el 60,0% està bastant satisfet, hi ha alguns assistents que estan poc o gens d'acord (40,0%; 8 participants).

Valoració sobre l'execució de les sessions i els tallers participatius (% acord)

Base: 20 participants

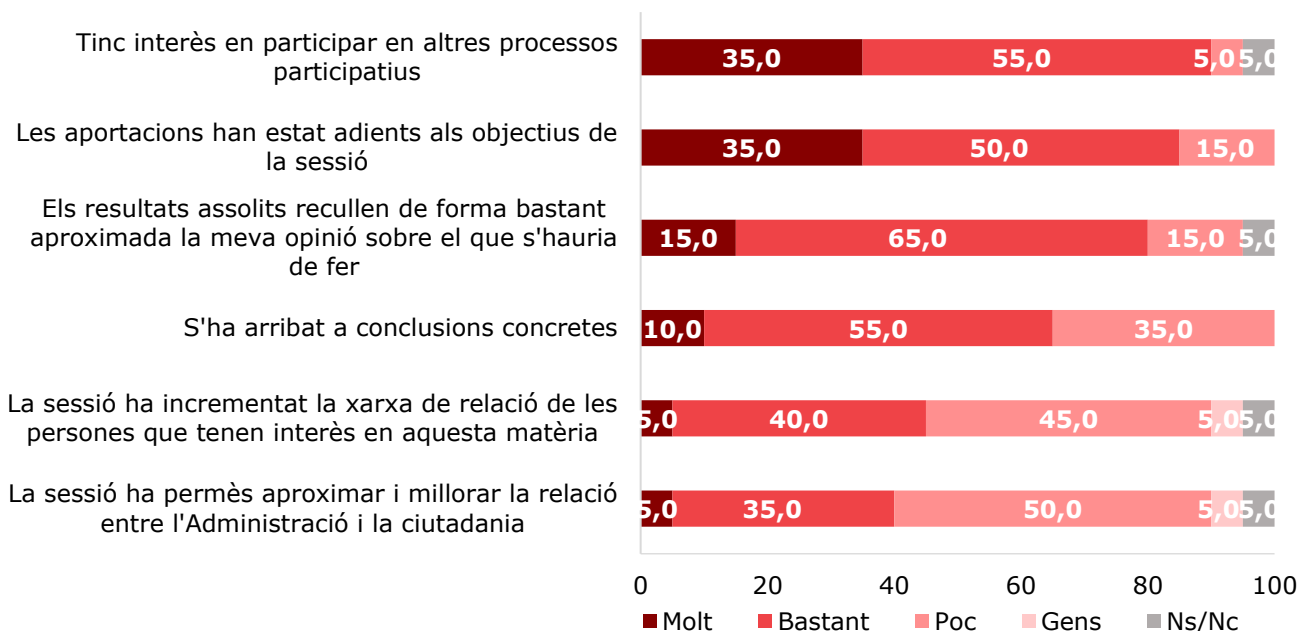
Pel que fa a les expectatives, l'aspecte més valorat fa referència al seu interès a participar en altres processos participatius juntament amb la impressió que les aportacions han estat adients als objectius de la sessió.

Els participants també mostren una opinió bastant positiva sobre el fet que els resultats recullen la pròpia opinió (85%).

El 65% està d'acord amb què s'ha arribat a conclusions concretes, tot i que cal tenir en compte el 35% opina diferent (7 participants).

L'increment de la xarxa de relació entre persones interessades en el tema i l'aproximació i millora de la relació entre Administració i la ciutadania són els aspectes en què l'opinió és més crítica, 50 i 55% (10 i 11 participants) es mostren en desacord amb l'enunciat.

Valoració sobre les expectatives dels resultats de la sessió (% acord)

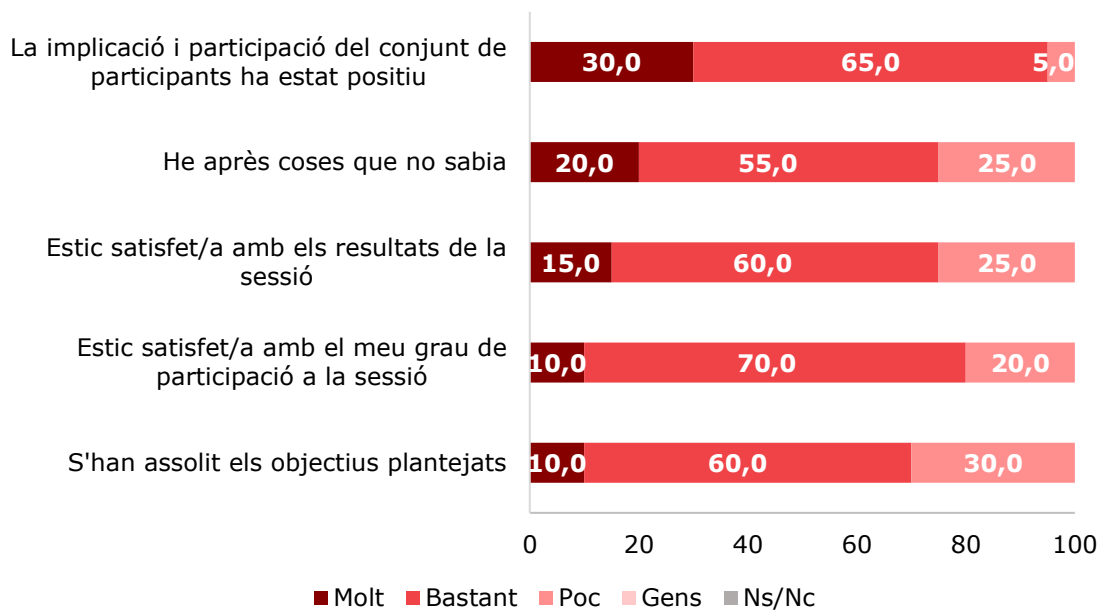
Base: 20 participants

La valoració general de la sessió és bona, l'aspecte millor valorat és la implicació i participació positiva del conjunt de participants.

Adicionalment, entre el 75 i el 80% dels assistents està molt o bastant d'acord amb el fet d'haver adquirit nous coneixements o la satisfacció amb el grau de participació propi o respecte als resultats de la sessió.

Per últim, tot i que el 70% valora que s'han assolit els objectius plantejats, el 30% (6 participants) es mostra en desacord.

Valoració general (% acord)

Base: 20 participants